

Foto: Marius Dalseg

SAMMENDRAG

Denne veilederen beskriver hvordan DNTs medlemsforeninger kan legge til rette for trygge dugnader for sine frivillige.

VEILEDER FOR DUGNAD I DNT

Innholdsfortegnelse

1) Formål, virkeområde, avgrensning	3
2) Lover, forskrifter og våre fem plikter	4
3) Ansvar og myndighet ved dugnadsarbeid	5
4) Hvordan utføre informasjonsplikt og risikovurdering trinn for trinn	6
5) Samordning med flere aktører, sikker jobb analyse, avviksbehandling og forsikring	6
6) Opplæring, generelt og begrensninger om dugnader	7
7) Risikoelementer:	
7.1 Risikoelement for bruk av båt	8
7.2 Risikoelement for bruk av snøscooter/ATV	9
7.3 Risikoelement for bruk av farlig verktøy	10
7.4 Risikoelement for arbeid i stige	11
7.5 Risikoelement for arbeid i stilas	12
7.6 Risikoelement for arbeid i høyden – takarbeid	13
7.7 Risikoelement for arbeid ved elv/vassdrag-brubygging/vedlikehold/passering av elv	14
7.8 Risikoelement for arbeid ved helikopteroperasjoner	15
8) Ved ulykke	16

Vedlegg:

Skjema for rapport om uønsket forhold/hendelse/kvalitet

Skjema for sikker jobb analyse- SJA

Skjema for samordning fra arbeidstilsynet

1) Formål, virkeområde, avgrensning

Innledning:

DNT sine medlemsforeninger arrangerer flere dugnader i løpet av året. De fleste av disse dugnadene er tilknyttet arbeid i hytte- og rutenettet.

DNTs mål er at det skal gjennomføres dugnad på en sikker og forsvarlig måte uten skade på person, miljø, eller materielle verdier i regi av DNT.

Ofte gjennomføres dugnadsarbeid i krevende og ulendt terreng. Dette kan komplisere når hendelse først har skjedd. Det er derfor viktig at alle som utfører arbeid i felt er forsiktige og kontinuerlig jobber med risikoreduserende tiltak.

Dette krever at DNT er gode på sikkerhet, og sammen må vi sørge for at vi ivaretar sikkerheten under dugnad på best mulig måte. Våre kjerneområder bør til enhver tid fremstå som sikre og trygge. Dugnad er en viktig del av selve driften av hele DNT, og skal gi en god følelse av å bidra i fellesskapet.

HMS er en kontinuerlig prosess. Denne veilederen vil derfor måtte oppdateres med jevne mellomrom.

Formål med vårt sikkerhetsarbeid:

Formålet med vårt sikkerhetsarbeid er å legge til rette for at dugnadsarbeid utføres trygt og sikkert. Vårt sikkerhetsarbeid bør kunne redusere sannsynligheten for at ulykker skjer, og bidra til at konsekvensene ved ulykker blir minst mulig.

DNT har en overordnet målsetning om at det må et kontinuerlig, og systematisk arbeid til for å skape en trygg aktivitets- og turkultur hvor sikkerhet gjennomsyrrer alle deler av organisasjonen.

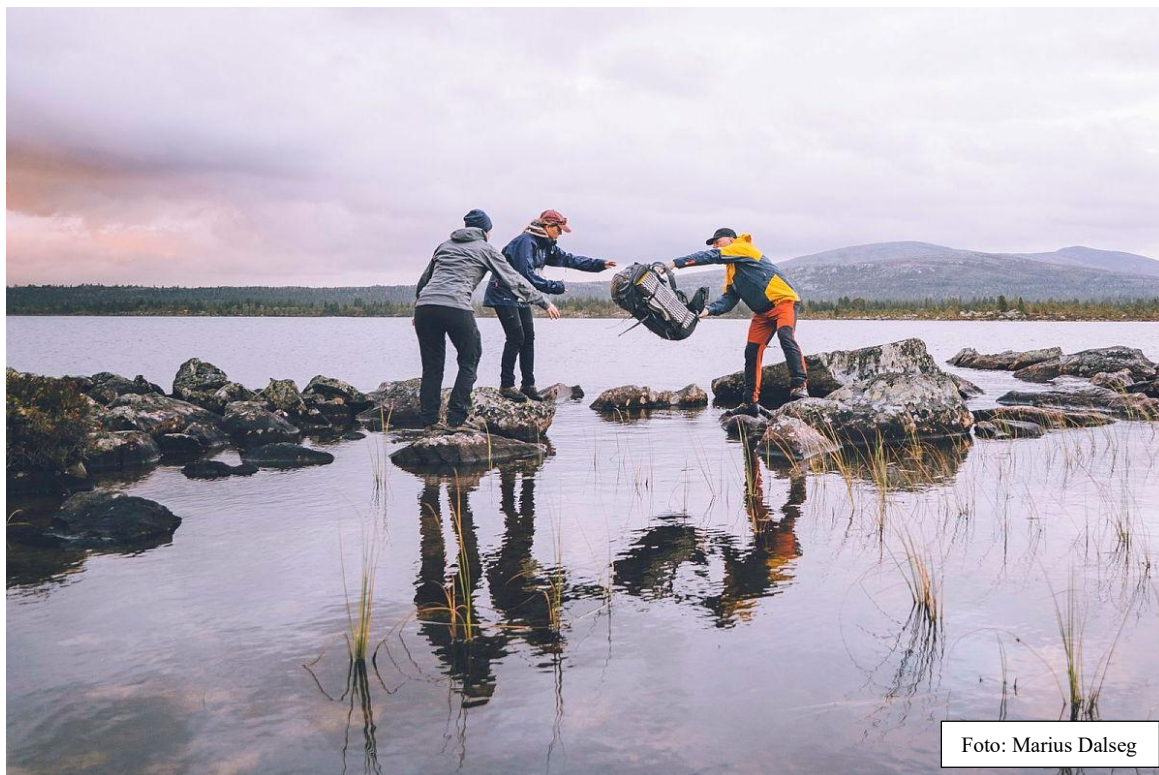

Foto: Marius Dalseg

2) Lover og forskrifter

Som tilbyder av forbrukertjenester og organisering av aktivitet innen dugnad må vi følge kravene i følgende lovverk;

- [Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter \(Internkontrollforskriften\)](#)
- [Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester \(produktkontrollloven\)](#)
- Medlemsforeningene må også tilstrebe seg på å følge intensjonene i arbeidsmiljøloven:
[Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. \(arbeidsmiljøloven\)](#)

I DNT har vi valgt å kalle dette for de fem plikter, slik det fremgår i vår veileder for aktivitet. Disse pliktene skal sikre at vi ivaretar våre forpliktelser til alle som deltar i dugnad, og systematiserer dokumentasjonen på en forståelig måte.

Foto: Marius Dalseg

3) Ansvar og myndighet ved dugnadsarbeid

DNTs medlemsforeninger har selv ansvar for at dugnadsarbeid gjennomføres på en trygg og forsvarlig måte. I henhold til arbeidsmiljøloven § 1-1 og 2-3 gjelder denne loven for virksomheter som sysselsetter arbeidstakere.

Frivillige som deltar på dugnad regnes normalt ikke som arbeidstakere, og det foreligger som regel ingen arbeidsavtale eller lønnsforhold. Likevel er det etablert praksis – både gjennom rettsavgjørelser og i Arbeidstilsynets retningslinjer om at arbeidsmiljølovens verneregler om helse, miljø og sikkerhet (HMS), også skal ivareta frivillige under dugnadsarbeid.

Selv om det ikke finnes direkte hjemmel i loven, legger politiet samme praksis til grunn ved arbeidsulykker.

Det anbefales at DNTs medlemsforeninger benytter de råd og verneregler som gis i forskrifter og lovverk. Dugnad bør innarbeides i det ordinære systematiske HMS-arbeidet for DNTs medlemsforeninger. Det betyr at medlemsforeningene må legge til rette for et systematisk HMS-arbeid for både ansatte og frivillige. Frivillige skal tilbys et sikkert arbeidsmiljø og nødvendig verneutstyr. Den enkelte dugnadsarbeider plikter å følge foreningens HMS-rutiner og bruke nødvendig utlevert verneutstyr, dersom vedkommende ikke har det selv.

Risikovurdering:

Før en dugnad gjennomføres må man utarbeide en risikovurdering av den enkelte dugnadsaktivitet. Det bør også utarbeides en god skriftlig beskrivelse, for å forebygge skader og uhell.

DNT Trygg:

I DNT har vi utarbeidet DNT Trygg, som er et felles digitalt verktøy for risikovurdering.

Her finnes en egen mal for «Dugnad». Her kan en enkelt risikovurdere dugnadsaktivitetene og dokumentere det som blir utført.

Når du velger denne malen, får du opp en rekke risikoelementer som er relevante for den aktuelle dugnad. Du kan gå igjennom risikovurderingene trinn for trinn, og velge de som passer best. Du kan også legge til risikoreduserende tiltak fra andre aktiviteter som er aktuelle. Dette kan for eksempel være om dugnaden holdes ved en hytte hvor det kan være utfordrende å komme til, enten sommer eller vintertid.

Du må ha egen tilgang for å kunne benytte DNT Trygg systemet. Risikoelementene du finner i denne veilederen er de samme som ligger i DNT Trygg.

4) Hvordan utføre informasjonsplikt og risikovurdering trinn for trinn

NÅR	Aktuelle tiltak	HVEM
Planleggingsfasen	1. Lage gode arbeidsbeskrivelser 2. Gjennomføre risikovurderinger	Dugnadsansvarlig
Før oppstart:	1. Gjennomgå plan, og risikovurderinger for arbeidene 2. Deltakerne skal ha kompetanse og/eller opplæring. 3. Tilgjengelig riktig utstyr til arbeidet	Alle
Under arbeidet	1. Kontrollere at dugnadsarbeidene gjennomføres etter beskrivelse 2. Vurdere behov for risikoreduserende tiltak.	Alle
Etter utførelse	Skrive avsluttende rapport, registrere eventuelle avvik i DNT Trygg, eller i foreningens avvikssystem.	Dugnadsansvarlig

5) Samordning med flere aktører, SJA skjema, avviksbehandling, forsikring og førstehjelp

Samordningsskjema:

Dersom det skal utføres dugnad i samarbeid med leverandør av tjenester, bedrifter eller tilsvarende hvor DNT medlemsforening er ansvarlig, bør det lages en felles plan for dugnaden.

Gjeldende HMS for DNT medlemsforening (hovedaktør), samordnes i et eget skjema, slik arbeidstilsynet beskriver ref. §2-2. (Samordningsskjema-se vedlegg).

Sikker jobbanalyse - SJA:

Dersom det planlegges for lengre og gjentakende dugnader med forskjellige deltakere, kan man utfylle en SJA rapport (se vedlegg). Aktiviteten må allikevel risikovurderes i DNT Trygg, men i utgangspunktet holder det med en gang.

SJA utføres ved at man går igjennom arbeidene og de avdekkede risikoer, med alle som skal utføre en del av jobben før oppstart - trinn for trinn med de forskjellige oppdragene.

Avvik:

Dersom det avdekkes avvik i arbeidsprosessen, bør de følges opp og identifiseres. Den enkelte medlemsforening bør ha et system for dette. Avvik og farlige situasjoner bør dokumenteres da disse ofte er grunnlag for gode læringspunkter.

Dokumentasjon av avvik kan gjøres i avsluttende rapport i DNT Trygg. Ansvarlig person i medlemsforening kan stå som mottaker av denne rapporten. Avvik kan også leveres i eget skjema, (se vedlegg).

Forsikring:

Alle som utfører dugnadsarbeid gjennom DNT er forsikret med gode kollektive forsikringsordninger, enten du er medlem eller ikke. En viktig forutsetning er allikevel at oppdragsgiver er en medlemsforening i DNT.

Vær klar over at dersom en enkeltperson eller flere, iverksetter dugnad på eget initiativ, så må det være avklart at selve arbeidene er godkjent med medlemsforening for at forsikring skal være gyldig.

Her kan du lese om våre forsikringer: [Forsikringer](#)

Førstehjelpsutstyr:

Det skal alltid under dugnader være tilgjengelig førstehjelpsutstyr. Vurder også behovet for ullpledd, og/eller vindsekk

Proviant:

Medlemsforening eller den enkelte dugnadsarbeider må sørge for proviant.

6) Opplæring, generelt og begrensninger om dugnader:

Mål og målgruppe:

Målet ved dugnadene er at den som er dugnadsleder eller deltager, må kunne håndtere oppgavene på en måte som ikke utsetter seg selv eller andre for fare.

Målgruppe er alle som deltar i dugnad i regi av DNT og hvor DNT er hovedaktør sammen med innleid bedrift.

Bekledning:

Det er viktig at den enkelte dugnadsarbeider kler seg riktig, og har en grunnutrustning etter gjeldende sesong og værforhold. Ta hensyn til at været kan skifte, og at det kan oppstå uventede hendelser som krever lys, ekstra klær og mat. God planlegging i forkant er alltid nødvendig. Alt av felles og personlig verneutstyr, bør være i orden under dugnadsarbeid.

Verneutstyr:

Bruker er selv ansvarlig for at utlevert personlig verneutstyr blir brukt og at sikringsutstyr blir benyttet. Benytt CE merket verneutstyr som synlighetstøy, sko/støvler, hansker og hjelm med visir/briller under bruk ved arbeid med risikofullt verkøy.

Turlaget er ansvarlig for å fremskaffe stiger, stillas og verneutstyr, samt riktig kompetanse der det er kompetansekrav ved bruk eller montering. Verneutstyr som sele, tau og fallsikringsutstyr skal også være godkjent og sertifisert. Bruker er ansvarlig for å benytte tilgjengeliggjort utstyr. *Vi anbefaler medlemsforeningene å benytte lenker til opplæring om disse temaer, som du finner under avsnittet om opplæring. Vi henviser ellers til informasjon fra arbeidstilsynet om risikofyllt arbeid i høyden om både kompetanse og godkjenninger.*

Sikkerhetsforskrift ved utførelse av varme arbeider:

Ved våre hytter er det ofte benyttet takpapp. Vær klar over at (Finans Norge) – Forsikringsdrift, stiller strenge krav til sertifisering til dette arbeidet. Med varme arbeider forstås arbeider hvor det benyttes arbeidsverktøy og -utstyr som skaper gnister og/eller varme som kan føre til brann. Varme arbeider omfatter bruk av åpen og skjult flamme, varmlufts-, sveise-, skjære- og slipeutstyr.

Elektroarbeider:

Det skal alltid være en person som har det faglige ansvaret for arbeid knyttet til 220 V- elektriske anlegg. Dette gjelder også når du skal utføre arbeid på det elektriske anlegget hjemme eller i fritidsbolig.

Ulovlig elektrisk arbeid kan føre til alvorlige personskader, og at forsikringen ikke dekker skader ved brann eller feil. Det er i utgangspunktet tillatt å montere 12V anlegg på hytte. (DC/likestrøm) solcelleanlegg, spesielt for enklere installasjoner med moderate batteripakker. Det anbefales allikevel å benytte personer med kunnskap for sikker og effektiv drift.

Propangass:

Det er også strenge regler for montering av utstyr til propangass. I utgangspunktet kan du bare montere løst utstyr uten faglig kompetanse. Det betyr stort sett behandling av flaskebeholdere og tilkobling med løs slange til utstyr som for eksempel gasskomfyr, eller brenner. Fast opplegg krever kompetanse.

Opplæring:

Det finnes flere muligheter for opplæring til dugnadsarbeid tilgjengelig for frivillige. Vi oppfordrer medlemsforeninger til å gi tilgang til følgende lenker i foreningsnett til de som trenger det.

- ✓ [Digitale sikkerhetskurs fra Munio](#)
- ✓ [Sikkerhetskurs trygg aktivitet fra Motimate](#)
- ✓ [DNT Hyttedrifts håndbok](#)
- ✓ [Veileder for trygge aktiviteter i DNT](#)
- ✓ [Arbeidstilsynet](#)
- ✓ [Sikkerhetsforskrift om varme arbeider](#)

7. Risikoelementer

7.1 Risikoelement for bruk av båt:

Beskrivelse:

Ved bruk av båt på elv, sjø eller innsjø skal det benyttes typegodkjent båt etter forholdene, tilpasset bruk eller transportoppdrag. For båt over 8 meter eller med større motor enn 25 hk er det et myndighetskrav om båtførerbevis om båtfører er født i 1980 eller senere.

Risikoreduserende tiltak:

- Av sikkerhetsmessige hensyn bør to personer eller flere, utføre oppdraget.
- Båtfører bør alltid melde ifra ved ankomst dognadssted, og etter endt oppdrag.
- Mobiltelefon og/eller annet sambandsutstyr som benyttes bør ligge vanntett.
- Benytt godkjent redning/flytevest. Overlevingsdrakt eller tørrdrakt kan også benyttes
- Ta alltid forholdsregler for vær, vannføring, strømningsforhold og annen båttrafikk
- Vurder alltid båtens egenskaper med hensyn til motorkraft, antall personer, samt vektbegrensning av medbragt utstyr.
- Plasser alltid personer og utstyr med lik tyngde på begge sider.
- Ha alltid med reserveutstyr og drivstoff til den aktuelle båt og motor. Årer og øsekar bør alltid medbringes.

7.2 Risikoelement for bruk av snøscooter/ATV:

Beskrivelse:

Snøscooter/ATV skal være registrert, og skal alltid benyttes av personer med gyldig førerbevis. De fleste har godkjenning til snøscooter/ATV i ordinært førerkort for bil. Husk også godkjennelse/løyve fra grunneier og forvaltning.

Risikoreduserende tiltak:

- Av sikkerhetsmessige hensyn bør to personer utføre oppdraget.
- Fører bør alltid melde ifra ved ankomst dagnadssted, og etter endt oppdrag.
- Mobiltelefon og/eller annet sambandsutstyr som benyttes bør ligge vanntett.
- Benytt verne- og sikkerhetsutstyr som hjelm, hørselvern, kjøredress, hansker, briller og gode vernesko
- Ha alltid med nødvendige reservedeler og utstyr. Husk ekstra drivstoff.

7.3 Risikoelement for bruk av farlig verktøy:

Beskrivelse:

Farlig verktøy krever god kunnskap, og erfaring med bruk. Farlig verktøy er for eksempel alle former for motoriserte skjære og slipemaskiner på batteri, strøm eller forbrenningsmotor, som motorsag, ryddesag, vinkelsliper, kappsager, og bajonettsag. Det stilles en rekke krav i lov og forskrifter for slike arbeider som gjelder i arbeidslivet. Under dugnadsarbeider i DNT bør vi så langt som mulig anbefale å følge disse reglene og intensjonen bak disse. *Ref: Arbeidstilsynet stiller krav til dokumentert sikkerhetsopplæring for denne type verktøy.*

Risikoreducerende tiltak:

- Av sikkerhetsmessige hensyn bør to personer eller flere, utføre oppdraget.
- Bruk av farlig verktøy som krever godkjent bevis, skal utføres av personer som har godkjent opplæring
- Verktøy må være CE-merket
- Benytt CE merket verne- og sikkerhetsutstyr som hjelm med visir, hørselvern og vernetøy.
- Bruk av vinkelsliper kan kreve godkjent kurs i varme arbeider. (Krav fra forsikringsselskapene)
- Strømkrevende verktøy skal ha gode skjøteledninger, og tilkoblet jording

Krav til opplæring eller relevant yrkesmessig praksis:

Personer som bruker motorsag på oppdrag for medlemsforening, bør kunne dokumentere krav om gjennomført sikkerhetsopplæring *ref. arbeidstilsynets anbefalinger*

Sikkerhetsopplæring på motorsag skal utføres av person med særskilt erfaring og kunnskap om bruk, og med gode formidlingsevner. Kursholder kan utnevnes, men må godkjennes av den aktuelle medlemsforening.

Arbeid med motorsag er variert og graden av risiko forbundet med bruken er ulik. Vi deler risiko inn i 3 kategorier:

1. Kapping av kubber til vedproduksjon (Lav risiko) - Krav: Grunnleggende sikkerhetskurs
2. Felling av trær (middels risiko) - Grunnleggende sikkerhetskurs og god erfaring
3. Rydding av vindfall (Høy risiko)- Utvidet sikkerhetskurs og særskilt erfaring og kunnskap om bruk av motorsag og arbeid med rotvelt og vindfall.

Felles for alle tre kategorier er kravet om grunnleggende og dokumentert sikkerhetskurs samt bruk av godkjent motorsag og sikkerhetsutstyr.

Arbeidsgivers ansvar:

Arbeidsgiver må sørge for at alle som bruker motorsag har fått nødvendig opplæring og at denne er skriftlig dokumentert.

Innhold i opplæringen:

Opplæringen skal gi kunnskap om sikker bruk, vedlikehold, kontroll og gjeldende regelverk. Den skal bestå av både en teoretisk og en praktisk del.

Kurs:

Det er vanlig å gjennomføre kurs via godkjente aktører. kursenes varighet varierer ofte fra 8 til 15 timer.

Unntak:

Personer med relevant yrkeserfaring (minst 4 år) eller spesifikk landbruksutdanning (Vg2) kan i visse tilfeller anses som kvalifisert uten nytt kurs for dokumentert opplæring.

7.4 Risikoelement for arbeid i stige:

Beskrivelse:

Det skal alltid utvises stor forsiktighet med arbeid i stige. Alvorlige hendelser kan skje fra fall i lav høyde. Det stilles en rekke krav i lov og forskrifter for slike arbeider som gjelder i arbeidslivet. Under dugnadsarbeider i DNT bør vi så langt som mulig etterstrebe å følge disse reglene og intensjonen bak disse. Forskrift om utførelse av arbeid i stige, stiller blant annet disse kravene som er gjengitt i risikoreduserende tiltak:

Risikoreduserende tiltak:

- Av sikkerhetsmessige hensyn bør to personer eller flere, utføre oppdraget.
- Stiger skal være typegodkjente og ikke ha defekter.
- Maksimal stigelengde er 6 meter. Multistiger (som kan foldes til tårn eller vandring) kan være maks 4 meter høy.
- Stiger skal sikres så de ikke kan forskyve seg i noen retninger, og må stå på sklisikkert underlag.
- Stiger bør stå 65-75 grader oppover vegg, det vil si når du står i stige bunn vil en strak arm nå stigen. Eller stå sidelengs ved siden av stigen. Når albuen din så vidt berører stigen og hånden er på trinnet ved skulderen har du riktig vinkel.
- Ved entring av tak skal stigen stikke 1 meter over taket, og sikres mot taket (så den ikke glir).
- Sørg for sikkert grep i stige, skal du bære noe må en hånd være fri for å holde i stigen. Om du må benytte begge hender til å bære, står du ikke trygt i stigen og annen metode må velges.
- Stiger er kun for kortvarig og midlertidig arbeid. For langvarig jobb (over 4 timer) og frakt av materiell, bør stillas eller annen plattform benyttes.

7.5 Risikoelement for arbeid i stillas:

Beskrivelse:

Det skal alltid utvises stor forsiktighet med arbeid i stillas. Alvorlige hendelser kan skje fra fall i lav høyde. Det stilles en rekke krav i lov og forskrifter for slike arbeider som gjelder i arbeidslivet. Under dugnadsarbeider i DNT bør vi så langt som mulig etterstrebe å følge disse reglene og intensjonen bak disse. Forskrift om utførelse av arbeid i stige stiller blant annet disse kravene som er gjengitt i risikoreduserende tiltak ved bruk av stige:

Risikoreduserende tiltak:

- Av sikkerhetsmessige hensyn bør to personer eller flere, utføre oppdraget.
- Bygging, endring og demontering av stillas med plattformhøyde mer enn 2 meter krever kompetansebevis som stillasmontør.
- Bruk typegodkjent systemstillas uten feil og mangler.
- Monter stillas i henhold til monteringsanvisningen som skal følge stillaset.
- Se til at alle føtter står på stødig og bredt underlag så de ikke synker ned i bakken eller forskyver seg.
- Det er krav om rekkverk på alle sider når plattformhøyden er mer enn 2 meter.
- Åpning mot vegg skal ikke være mer enn 30 cm før det må sikres med rekkverk.
- Det skal være sparkelist og ingen åpninger man kan falle ned i.
- Stillas skal sikres mot vegg og avstives i henhold til monteringsanvisning så det ikke forflytter seg på grunn av vind, fall fra tak og andre krefter.
- Det er ikke forbud mot stillas bygget med trematerialer, men det er svært krevende å dimensjonere og å bygge denne type stillas som tilfredsstiller samme krav som systemstillas.
- Stillas under 2 meter plattformhøyde har ingen spesielle krav til utforming, og kan enklere (og lovlig) løses med plassbygget stillas i trematerialer i mangel av systemstillas.

7.6 Risikoelement for arbeid i høyden:

Beskrivelse:

Det skal alltid utvises stor forsiktighet med arbeid i høyden. Alvorlige hendelser kan skje fra fall i lav høyde. Det stilles en rekke krav i lov og forskrifter for slike arbeider som gjelder i arbeidslivet. Under dugnadsarbeider i DNT bør vi så langt som mulig etterstrebe å følge disse reglene og intensjonen bak disse. Forskrift om utførelse av arbeid i høyden stiller blant annet disse kravene som er gjengitt i risikoreduserende tiltak:

Risikoreduserende tiltak:

- Av sikkerhetsmessige hensyn skal to personer eller flere, utføre oppdraget.
- Sikkerhetstiltak må innføres om det er fare for å falle ned mer enn 2 meter.
- På tak over 10 grader fall må det også innføres sikkerhetstiltak.
- Primært bør kollektive sikringstiltak benyttes.
- Stillas er et kollektivt sikkerhetstiltak som kan erstatte bruk av personlig sikringsutstyr.
- Dersom stillas brukes som kollektivt sikringstiltak må stillasplattform være så høyt ved takfot at rekkverket stopper utgliding fra tak. Innfesting av stillas mot vegg må også tåle slike krefter.
- Siste utvei om ikke kollektive tiltak kan benyttes er personlig sikringsutstyr (fallsikring). Dette er teknisk utstyr som krever opplæring og øvelse av både bruker og de som skal hjelpe til med firing/heising etter et fall.
- Bruk av lift (personløfter KL. C) krever dokumentert opplæring, samt at man følger bruksanvisning og sikkerhetsinstruks for den aktuelle lift
- Verktøy og materiell må sikres ved arbeid i høyden så dette ikke kan falle fra eksempelvis tak og stillas og skade personer og annet materiell.

7.7 Risikoelement for arbeid ved elv/vassdrag-brubygging/vedlikehold/passering av elv:

Beskrivelse:

Det skal alltid utvises stor forsiktighet ved dugnadsarbeid i tilknytning til elv/vassdrag. Alvorlige hendelser kan skje både når man bygger og vedlikeholder bruer. Dette er også aktuelt når man passerer store elver/ vassdrag hvor bruelementer er tatt inn for sesongen.

Risikoreduserende tiltak:

- Vurder vannstand, sjekk flomvannstand og strømningsforhold. Forsøk å utfør arbeidene når vannstand og strømningsforhold er lave.
- Utfør sikringstiltak. Benytt fallsikringsutstyr, og ha kaste line klar før arbeid starter.
- Av sikkerhetsmessige hensyn skal arbeidene utføres av minimum to personer.
- Dersom det er usikre forhold, så fest ett tau på begge sider av land, nedstrøms av bruene, gjerne litt nedenfor arbeidsplassen. Det skal være mulig å få tak dersom man blir tatt av strømmen.
- Svømmedyktighet er viktig, og benytt flytevest dersom det er aktuelt
- Ved bruk av vadere skal alltid flytevest benyttes.
- Ved passering av bru etter at brulemmer er tatt inn, må alle deltagere festes i sikringstau ved tilbake passering
- Arbeidsleder/dugnadsleder skal ha oppsyn med alle under arbeidet

7.8 Risikoelement ved frakt og arbeid ved helikopteroperasjoner:

Beskrivelse:

Bruk av helikopter krever godt og effektivt samarbeid med godkjent helikopteroperatør. Følg alltid operatørens henvisning og risikovurdering. Sikker jobbanalyse (SJA) skal utføres sammen med operatør dersom det samarbeides med egen medlemsforening under operasjonen.

Risikoreduserende tiltak:

- Kun de som er dedikert til mottak av last etter brief/gjennomgang og avtale med helikopterselskap kan stå i mottak av innkommende underhengende last. Ha avtalt på forhånd med helikopterselskap signal for å senke, flytte og slippe last. Gå til sides dersom man kommer under hengende last.
- Hjelms og vernesko og synlighetsbekledning er viktig personlig verneutstyr for de som står i mottak av last. Også øvrige deltakere i arbeidet kan med fordel ha synlighetsbekledning så det er lett for pilot å se hvor de befinner seg og kan velge sikker flygerute for bakkemannskapene.
- Ingen andre skal oppholde seg ved hengende last. Stå i ro med sikkerhetsavstand inntil helikopter har landet. Det samme ved avgang.
- Avvent med å gå til helikopter med mindre mannskapet har gitt beskjed om det - mannskapet er ansvarlig for alt som har med helikopteret å gjøre.
- Foreta alltid gjennomgang av last og sikring, og sørg for at det ikke er overvekt.
- Av sikkerhetsmessige hensyn skal arbeidene utføres av minimum to personer.
- Det skal utvises stor forsiktighet ved opphold og bevegelse i nærheten av helikopter med rotoren i gang.
- Sikkerhetssone er minst 20m fra ytterkant av rotor. I skråhellende terreng, beveger man seg bare i nedhellende side av helikopteret.
- Landingsplass skal være avklart og merket etter operatørs henvisning.
- Løse gjenstander, kratt og løse greiner må ryddes vekk før operasjonen.
- Avklar leveringspunkt for hiv med selskapet på forhånd
- Løfteutstyr og type big-bag skal være godkjent av helikopterselskapet. De skal være hele og ha sikkerhetsfaktor på minst 6.

Foto: Trond Løkke

7) Ved ulykke:

Ved alvorlig ulykke skal alltid beredskapsplan og tiltakskort for din medlemsforening benyttes.

BRANN	110
POLITI	112
LEGE/ AMBULANSE	113

Skjema for rapport om uønsket forhold/hendelse/kvalitet

Farlig handling	Skade på gjenstand	Skade på person
Farlig forhold	Skade på natur	Kvalitetsavvik
Nesten ulykke	Ulykke	

Hvor skjedde dette?

--

Dato og klokkeslett for
hendelsen/observasjonen:

--

Hendelse / Forhold og Årsak, hva / hvem er skadet:

--

Forslag til tiltak:

--

Dato, navn og kontaktinformasjon til rapportør:

--

Dato og signatur

--

SIKKER JOBB ANALYSE (SJA)

Type dugnad:

Sted:

Dato:

Ansvarlig dugnadsleder:

Deltakere:

Tidsplan for gjennomføring av dugnad:

Sertifikat/kursbevis som kreves av en eller flere deltakere på dugnaden:

Beskrivelse av planlagt dugnad:

Oppgave/aktivitet:	Uønsket hendelse:	Tiltak:	Ansvarlig:

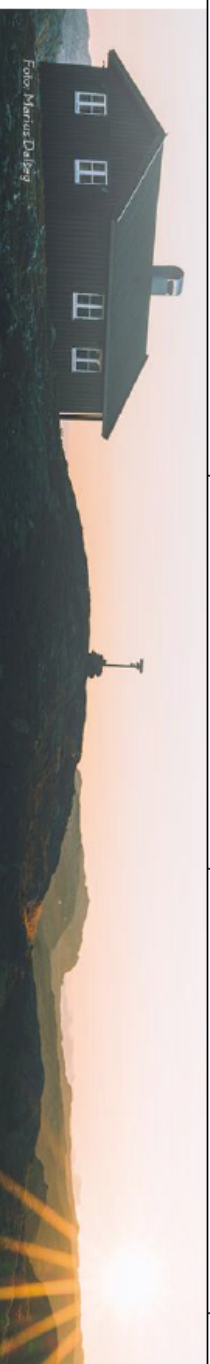

Foto: Marius Dalberg

Stikkord til hjelp underutfylling av SJA

Motorsag: Bruk av personlig vernebekledning inkl. vernebukse og vernestøvler

Støyende maskiner: Hørselvern

Fare for sprut, gnister, støv: Vernebriller, bekledning som tåler gnister

Har verktøy som skal brukes funksjonelle verneinnretninger (vedklyver, motorsag, bygningssak, vinkelsliper mv)

Bygningsmessige arbeider, løfteoperasjoner, flytting av materiell mv: Personlig verneutstyr som hjelm, vernesko ved klemfare

Arbeid i høyden: Fallsikringsutstyr (seler og tau). Forsvarlig stige- og stillasmateriell.

Varme arbeider som pappsvising, vinkelsliper mv: Vurdere brannfare på arbeidssted. Tilgjengelige slukkemidler tilpasset arbeidet.

NB! Forsikringsnæringen krever at man har kurs i Varme arbeider, alternativt kan man risikere avkortning ved skade.

Helikopteroperasjoner/laste-flyging: Synlighetsbekledning, vernesko, hjelm, involverte gjennomgår SJA med helikopteroperatør

Stillas over 2 meter plattformhøyde krever stillaskurs

Kommunikasjon: Telefondekning, satellittbasert kommunikasjon eller nødsamband

Rengjøringsmidler, drivstoff og andre giftige eller irriterende vesker: Vernebekledning

Septik/døtømming: Bekledning (ojehyre/hansker) som er lett å rengjøre, evt engangsdresser

Er det opplæringsbehov, for eksempel farlig/roterende verktøy, bruk av verneutstyr

Om mulig: Verneinnretninger skal prioriteres foran personlig verneutstyr. For eksempel stillas med rekkverk istedenfor stillas uten rekkverk hvor man må sikres i tau.

Arbeidstilsynet

Kopi av dette dokumentet kan slås opp på arbeidsplassen eller gjøres tilgjengelig på annen måte.

Samordning av helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet på arbeidsplass med flere arbeidsgivere Jf. arbeidsmiljølovens § 2-2

Arbeidsplass/prosjekt		Adresse	
Dette er en oversikt over hvilken virksomhet som regnes som hovedbedrift, og hvilke virksomheter som til enhver tid driver virksomhet på denne arbeidsplassen. Ifølge arbeidsmiljølovens § 2-2 har hovedbedriften ansvaret for å samordne de enkelte virksomhetenes helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid. Hver arbeidsgiver skal sørge for at egen virksomhet utfører arbeidet i henhold til arbeidsmiljølovens bestemmelser, slik at sikkerhet og helse for arbeidstakerne ivaretas. Videre skal hver arbeidsgiver medvirke til å sikre et fullt forsvarlig arbeidsmiljø for øvrige arbeidstakere på arbeidsplassen. Se www.arbeidstilsynet.no/samordning for mer informasjon. Hovedbedriften sørger for informasjon til virksomhetene som er nødvendig for å kunne ivareta samordning av helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet.			
Hovedbedriftens navn		Org. nummer	
Kontaktperson for samordningen		Telefonnummer til kontaktperson	Tidsrom for samordningen
Virksomheter som omfattes av samordningen			
Navn	Org. nummer	Denne listen må ajourføres. Sist oppdatert (dato):	
1.		Telefonnummer til kontaktperson	Tidsrom på denne plassen Fra dato Til dato
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			

Sammen skal vi nå målet om sikkert og trygt dugnadsarbeid i Den Norske Turistforening

Redaksjon av veilederen avsluttet sitt arbeid 31.01-2026. Redaksjonskomiteen besto av Rådgiver sikkerhet som faglig veileder og sekretær, og hytte- og ruteutvalget i DNT. Sikkerhetsutvalget til DNT, har også gitt gode innspill. Veilederen ble lansert under vintersamlingen til DNT i 2026

Den Norske Turistforening

